

Asia: VN/7206/2020

HE terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain muuttamisesta; Valmiutta ja häiriötilanteiden hoitamista koskevat säädökset

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnon antajan organisaatio

Muu

Muita kommentteja

Suomen Toimintaterapeuttiliitto kannattaa kriisi- ja poikkeustilanteiden valmiussuunnittelun keskittämistä sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin.

KUNTOUTUSPALVELUIDEN VALMIUSSUUNNITTELU

Lakiesityksessä tulee huomioida kuntoutuksen ja terapiapalveluiden valmiussuunnittelu, joka nyt jää puuttumaan. Esitys keskittyy lähinnä tietyn poikkeustilan, kuten taudin akuuttiin hallintaan ja hoitoon esimerkiksi tarvikkeiden, laitteiden, lääkkeiden ja hoitohenkilökunnan riittävyyden kautta. Valmiussuunnittelussa tulee esitettyä laajemmin huomioida myös muut terveydenhuollon alueet. Poikkeustila voi kestää pitkään, jolloin on varmistettava myös muiden, kiireettömämpien sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluiden, esimerkiksi toimintaterapian tuottaminen. Tietoa valmiussuunnitelman tekemiseksi on kerättävä myös kuntoutuksesta.

Toimintaterapia on osa perustuslain 19 §:ssa turvattuja sosiaali- ja terveystalvveluita, joiden toteutuminen on taattava poikkeusoloista huolimatta. Toimintaterapian lopettaminen poikkeusolojen kestäessä aiheuttaa kerrannaisvaikutuksia ja johtaa lisääntyneeseen palvelutarpeeseen poikkeusolojen jälkeen. Esimerkiksi koululaisten oppimismahdollisuudet vaikeutuvat sekä ikääntyneiden toimintakyky laskee, jos säännöllinen toimintaterapia lopetetaan kriisin ajaksi.

Koronaviruspandemia on kuitenkin osoittanut puutteen toimintaterapian ja laajemmin kuntoutuksen koordinoinnissa. Tietoa siitä ei ole kerätty eikä koordinoitu riittävällä tavalla vaikka erittäin pirstoutunut palvelutuotanto korostaa sen valmiussuunnittelun tarvetta. Toimintaterapiaa toteutetaan kunnissa ja kuntayhtymissä, sairaanhoitopiireissä sekä yksityisellä sektorilla. Myös Kelalla on erittäin keskeinen rooli toimintaterapian palvelujärjestelmässä, sillä se järjestää ja korvaa vaativaa lääkinnällistä kuntoutusta. Näiden lisäksi kuntoutusta korvaavat mm. vakuutusyhtiöt.

Koronaepidemian aikana toimintaterapian koordinaatio on ollut kunta-, kuntayhtymä- ja sairaanhoitopiirikohtaista. Lisäksi Kela, STM, Valvira ja aluehallintovirastot ovat antaneet omia ohjeistuksiaan, joita osa kunnista, kuntayhtymistä ja sairaanhoitopiireistä on mukaillut. Osa ohjeista on muuttunut tiheästi, eivätkä eri tahojen ohjeistukset ole olleet keskenään yhteneväisiä. Tämä on aiheuttanut kuntoutuspalveluihin huomattavaa sekavuutta ja epätietoisuutta. Asiakkaat ovat joutuneet keskenään eriarvoiseen asemaan, sillä osa on saanut kuntoutusta normaalisti, osa mukautettuna, osa ei lainkaan. Myös kuntoutuksen palveluntuottajat esimerkiksi yksityisellä sektorilla ovat joutuneet toimimaan kirjavien ja muuttuvien ohjeiden perusteella ja pohjaamaan niihin oman ammattieettisen päättelynsä esimerkiksi siitä, kenelle toimintaterapiaa tarjotaan.

YKSITYISET PALVELUNTUOTTAJAT VALMIUSSUUNNITTELUSSA

Merkittävä osa kuntien, kuntayhtymien ja sairaanhoitopiirien toimintaterapiapalveluista on ulkoistettu yksityisille palveluntuottajille. Koska yksityiset yritykset tuottavat julkisia terveydenhuoltopalveluita, ne tulee huomioida valmiussuunnittelussa paremmin. Esityksessä on huomioitu, että sosiaalipalveluiden ulkoistaminen ja hankkiminen ostopalveluina on merkittävää, mutta siinä ei tunnisteta, että tilanne toimintaterapiassa ja kuntoutuksessa on juuri sama. Siksi myös toimintaterapian ja kuntoutuksen toimintavarmuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Esityksen mukaan, jos palvelutuotanto on ketjuuntunut monelle toimijalle, riskinä on, että häiriötilanteessa johtaminen ja vastuut hämärtyvät. Juuri näin on tapahtunut myös kuntoutuksessa koronavirusepidemian aikana (ks. myös edell. kpl).

Yksityisen palvelutuotannon valmiussuunnittelussa on huomioitava myös potilasturvallisuuden valmiussuunnittelu. On varmistettava, että potilasturvallisuuden koordinointi ulottuu myös yksityisiin palveluntuottajiin saakka, eikä epäselvyyttä jää esimerkiksi siitä, kenen vastuulla riittävän suojarustuksen hankkiminen on.

Lakiesityksessä tulee kiinnittää huomiota siihen, että tietoa valmiussuunnitelmien pohjaksi kerätään myös yksityisiltä palveluntarjoajilta, joille julkisia terveyspalveluita on ulkoistettu.

KELA KUNTOUTUKSEN VALMIUSSUUNNITTELUN TAHONA

Valmiussuunnittelussa ja tiedonkulussa on huomioitava kaikki sosiaali- ja terveydenhuoltoon osallistuvat tahot. Nykyisessä esityksessä esimerkiksi Kelan rooli jää puuttumaan, vaikka sillä on merkittävä osa kuntoutuspalveluiden järjestämisessä ja korvaamisessa. Kuntoutuksen osalta valmiussuunnittelussa on huomioitava myös Kelan erittäin merkittävä rooli kuntoutuksen koko palvelutuotannolle. Vaikka Kela järjestää ja korvaa vaativaa lääkinällistä kuntoutusta, sen antamat suositukset ja ohjeet vaikuttavat myös kuntien, kuntayhtymien ja sairaanhoitopiirien käytäntöihin. Jotta valtakunnallisesti yhtenäinen valmiussuunnittelu voidaan tehdä, tulee esityksessä huomioida kaikki sosiaali- ja terveystalveluiden järjestämiseen osallistuvat tahot.

Näkemyksenne ehdotetuista sosiaalihuoltolain muutoksista

-

Näkemyksenne ehdotetusta terveydenhuoltolain muutoksista

-

Drushinin Mirella
Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry